

Példa: X végtelen dimenziós Banach-tér, $\text{id}: X \rightarrow X$, $\overline{S(0,1)}$ zárt egységgömb, $\text{id}(\overline{S(0,1)}) = \overline{S(0,1)}$.

Riesz-tétel: Ha X végtelen dimenziós Banach-tér, akkor $\overline{S(0,1)}$ nem kompakt.
Biz.: nélkül.

$\Rightarrow \text{id}: X \rightarrow X$ nem kompakt operátor.

Tétel (Kompakt operátorok tulajdonságai): X, Y, Z Banach-terek, akkor

- i) $\mathcal{K}(X, Y) \subset \mathcal{B}(X, Y)$
- ii) Zárt altér, azaz $A_n \in \mathcal{K}(X, Y) \Rightarrow A_n \rightarrow A \in \mathcal{B}(X, Y)$, akkor $A \in \mathcal{K}(X, Y)$
- iii) A_n véges rendű operátor, $A_n \rightarrow A \in \mathcal{B}(X, Y)$, akkor $A \in \mathcal{K}(X, Y)$
- iv) $B \in \mathcal{K}(X, Y), A \in \mathcal{B}(Y, Z) \Rightarrow AB \in \mathcal{K}(X, Z)$ és $B \in \mathcal{B}(X, Y), A \in \mathcal{K}(Y, Z) \Rightarrow AB \in \mathcal{K}(X, Z)$
- v) $A \in \mathcal{K}(X, Y) \Rightarrow A^* \in \mathcal{K}(Y^*, X^*)$ (Banach-adjungált)

Biz: nélkül.

Tétel: X végtelen dimenziós Banach-tér, $A \in \mathcal{K}(X)$. Ekkor

- i) $0 \in \sigma(A)$ (A spektruma), azaz vagy A nem invertálható, vagy $\mathcal{R}(A) \neq X$.
- ii) $\lambda \in \sigma(A) \setminus \{0\}$, akkor λ sajátérték, azaz $A - \lambda I$ nem invertálható, tehát $\exists x \neq 0 (A - \lambda I)x = 0$
- iii) $\sigma(A) = \{0\}$ vagy $\sigma(A) \setminus \{0\}$ véges vagy megszámlálhatóan végtelen. Az utolsó esetben a 0 pont a $\sigma(A) \setminus \{0\}$ egyetlen torlódási pontja.
- iv) $\lambda \in \sigma(A) \setminus \{0\}$, akkor $A - \lambda I$ véges rangú operátor, azaz $\text{Ker}(A - \lambda I)$ véges dimenziós.

Biz.: nélkül.

Kompakt önadjungált operátorok Hilbert-terekben

$(H, \langle \cdot, \cdot \rangle)$ komplex Hilbert-tér, $A \in \mathcal{B}(H)$.

Def: $A \in \mathcal{B}(H)$ önadjungált, ha $A^* = A$, ahol $\langle Ax, y \rangle = \langle x, A^*y \rangle \forall x, y \in H$, A^* a Hilbert-adjungált.

Megj.: az önadjungáltság a szimmetrikus mátrix általánosítása.

Tétel: H komplex Hilbert-tér $A \in \mathcal{B}(H)$ önadjungált. Ekkor

- i) $\langle Ax, x \rangle$ valós $\forall x \in H$
- ii) A sajátértékei valósak
- iii) $\lambda \neq \mu$ sajátértékei A -nak, s_λ és s_μ a hozzá tartozó sajátvektorok $\Rightarrow s_\lambda \perp s_\mu$.

Biz.:

- i) $\langle Ax, x \rangle = \overline{\langle x, Ax \rangle} = \overline{\langle Ax, x \rangle} \Rightarrow \langle Ax, x \rangle$ valós.
- ii) λ sajátértéke A -nak, x a hozzá tartozó sajátvektor: $\langle Ax, x \rangle = \langle \lambda x, x \rangle = \lambda \langle x, x \rangle$
 $\langle Ax, x \rangle$ valós $\langle x, x \rangle = \|x\|^2$ ez egy valós szám $\Rightarrow \lambda$ is valós.
- iii) $As_\lambda = \lambda s_\lambda$, és $As_\mu = \mu s_\mu$
Tekintsük $\langle As_\lambda, As_\mu \rangle$ -t, és tegyük fel, hogy $\mu \neq 0$!
 $\lambda \mu \langle s_\lambda, s_\mu \rangle = \langle \lambda s_\lambda, \mu s_\mu \rangle = \langle As_\lambda, As_\mu \rangle = \langle s_\lambda, A(As_\mu) \rangle = \langle s_\lambda, \mu(A(s_\mu)) \rangle =$

$$= \mu \langle s_\lambda, A(s_\mu) \rangle = \mu^2 \langle s_\lambda, s_\mu \rangle.$$

$$\Rightarrow \mu \langle s_\lambda, s_\mu \rangle (\lambda - \mu) = 0 \Rightarrow \langle s_\lambda, s_\mu \rangle = 0, \text{ mert } \mu \neq 0, \text{ és } \lambda \neq \mu.$$

Tétel: H komplex Hilbert-tér, $A \in \mathcal{K}(H)$ és önadjungált, akkor $r(A) = \|A\|$.

Biz: nélkül.

Tétel (Hilbert-Schmidt): H komplex, szeparábilis Hilbert-tér, A kompakt és önadjungált operátor. Ekkor $\exists (e_n, n \in \mathbb{N})$ véges vagy végtelen ortonormált rendszer, amely teljes $\mathcal{R}(A)$ -ban, e_n sajátvektora A -nak, hogy x egyértelműen előáll $x = x' + \sum_{n \in \mathbb{N}} \langle x, e_n \rangle e_n$ alakban, ahol

$x' \in \text{Ker}(A)$. Továbbá, az $Ax = \sum_{n \in \mathbb{N}} \lambda_n \langle x, e_n \rangle e_n$, ahol λ_n e_n -hez tartozó sajátértéke A -nak

és ha $N = \infty$, akkor $\lambda_n \rightarrow 0$.

Biz.: nélkül.

Operátor egyenletek

X Banach-tér, $y \in X$, λ komplex szám, $A \in \mathcal{B}(X)$. Keresünk olyan $x \in X$, hogy $(A - \lambda I)x = y$!

Kérdések:

- 1, van-e megoldás
- 2, Egyértelműség
- 3, Mikor lesz egyértelmű a megoldás $\forall y \in X$ -re?
- 4, A megoldás előállítása

Válaszok:

- 1, Ha $y \in \mathcal{R}(A - \lambda I)$
- 2, Ha $y \in \mathcal{R}(A - \lambda I)$ és $(A - \lambda I)^{-1} \exists$
- 3, $\forall y$ -ra egyértelmű, ha $\mathcal{R}(A - \lambda I) = X$ és $(A - \lambda I)^{-1} \exists$, azaz $\lambda \in \rho(A)$.
- 4, $Ax - \lambda x = y \Rightarrow \lambda x = Ax - y \quad \lambda \neq 0 \Rightarrow x = \frac{1}{\lambda} Ax - \frac{1}{\lambda} y$

Legyen $x_0 := 0$, és $x_{n+1} := \frac{1}{\lambda} Ax_n - \frac{1}{\lambda} y$

Tétel: X Banach-tér, $y \in X$, $\lambda \neq 0$ komplex szám, $A \in \mathcal{B}(X)$.

- i) ha (x_n) konv. és $x^* = \lim x_n$, akkor x^* kielégíti az $(A - \lambda I)x = y$ egyenletet.
- ii) Ha $|\lambda| > r(A)$, akkor (x_n) konv.

Biz: i) A folytonosságból következik, ii) nélkül.